6-7 апта. Кәсіпкерлік қызметтің тиімділігін талдау және бағалау

Жоспар

- **Кәсіпорынның негізгі техникалық-экономикалық көрсеткіштерін анықтау. ТЭК кестелерін құру.**
- **Экономикалық санаттарды есептеу: түсімдер, кірістер, пайда түрлері , рентабельділік, өтелімділігі.**
- **Өнімді өндіру мен өткізу калькуляцияларын , сметаларын құру.**
- **Тауарлы өнімнің (қызметтердің) ақырғы (соңғы) бағасын анықтау әдістемесі.**

Основные технико-экономические показатели

№	Показатели	Един. измер.	Данные предыдущего года	Проектные данные	% изменения к предыдущему году
1	Объем реализации продукции Өнімді сату көлемі	тыс. тг.			
2	Численность работающих всего рабочих	 чел. чел.			
3	Выработка (өнім өндіру; өнім шығару) на одного работающего	тыс. тг.			
4	Выработка на одного рабочего	тыс. тг.			
5	Фонд заработной платы, всего	тыс. тг.			
6	Средняя заработная плата: одного работающего одного рабочего	 тыс. тг. тыс. тг			
7	Себестоимость продукции, работ и услуг	тыс. тг.			
8	Уровень рентабельности	%			
9	Капитальные затраты	тыс. тг.			
10	Годовой экономический эффект от внедрения	тыс. тг.			

Тауарлы өнімнің көлемі

- Тауарлы өнімнің көлемі немесе сатуға арналған дайын өнім мына формула бойынша анықталады:
- Т = тс+ткк+тжф+тнқ,
- мұнда Тс - сыртқа сатуға дайындалған дайын өнім бұйымдары (қызмет, жұмыс);
- Ткк- кәсіпорында өзінің шаруашылығына күрделі қаржыға керекті дайын бұйымның құны;
- Тжф - сыртқа сатуға арналған өзі өндірген жартылай фабрикаттардың құны;
- Тнқ - өзі өндірген негізгі қорлардың құны.

Жалпы өнім көлемі

- Жалпы өнім көлеміне, жалпы жұмыс көлеміне есепті жылы орындауға белгіленген және орындалған барлық өнім және қызмет түрлері жатады:
- Ж = Т + (Өс-Өб) + (АС- А б),
- мұнда Өс, Өб - аяқталып бітпеген өндірістің тиісінше соңындағы және бастапкы мезгілдегі құны;
- Ас, Аб, - өзі өндірген арнаулы аспаптар, жартылай фабрикаттардың тиісінше соңында және бастапқы мезгілдегі құны.

Сатылған өнімнің көлемі

- кәсіпорынның негізгі көрсеткіштерінің бірі, осымен кәсіпорынның өндіріс-шаруашылық қызметінің қорытындысынаь баға беруде қолданылады:
- C = T + (Рб- Рс) + (Тсб- Т сс)
- мұнда Рб, Рс— сатылмай қалған өнімнің тиісінше бастапқы және соңғы мезгілдердегі құны;
- Тс6, Тсс - сатып алушыға сақталуға берілген өнімнің тиісінше бастапқы және соңғы мезгілдердегі құны

Өнімнің өзіндік құны(Өқ)

- бұл өндіріс үрдісінде пайдаланатын табиғи өнім ресурстар,шикізат,материалдар,отын, энергия қуаты,негізгі қорлар,еңбек ресурстары, сонымен бірге өнімді өндіруге және сатуға жұмсаған тағы басқадай шығындардың құнымен бағалануы.
- Былайша айтқанда, өнімнің өзіндік құны - бұл кәсіпорында өнімді өндіруге және сатуға жұмсалган ағымдағы шығындарды ақшадай түрде айтылуын айтамыз.
- Өнімнің і - гі өзіндік құнын (Өі) арқылы белгілеп, ал өнімнің і - гі санын (Сі) сомаларының көбейтіндісі арқылы анықтауға болады,яғни: ӨӨ = Σ Өі * Сі

Түсім

- Табыс өткізілген, сатылған, жеткізілген өнім үшін, көрсетілген қызмет үшін, сондай-ақ бағалы қағаздар шығарылымын тарату нәтижесінде шотқа келіп түскен ақшалай **түсім** мағынасында кеңінен қолданылады.

- Выручка — денежные средства, полученные (вырученные) предприятием, фирмой, предпринимателем от продажи товаров и услуг, выручка от реализации. То есть это вся денежная сумма, которая получилась после реализации товара.
- Пример выручки (оборота), Біржан продал 100 телефонов по 10 000 тенге. Выручка составит
- 100*10 000 = 1 000 000 тенге.

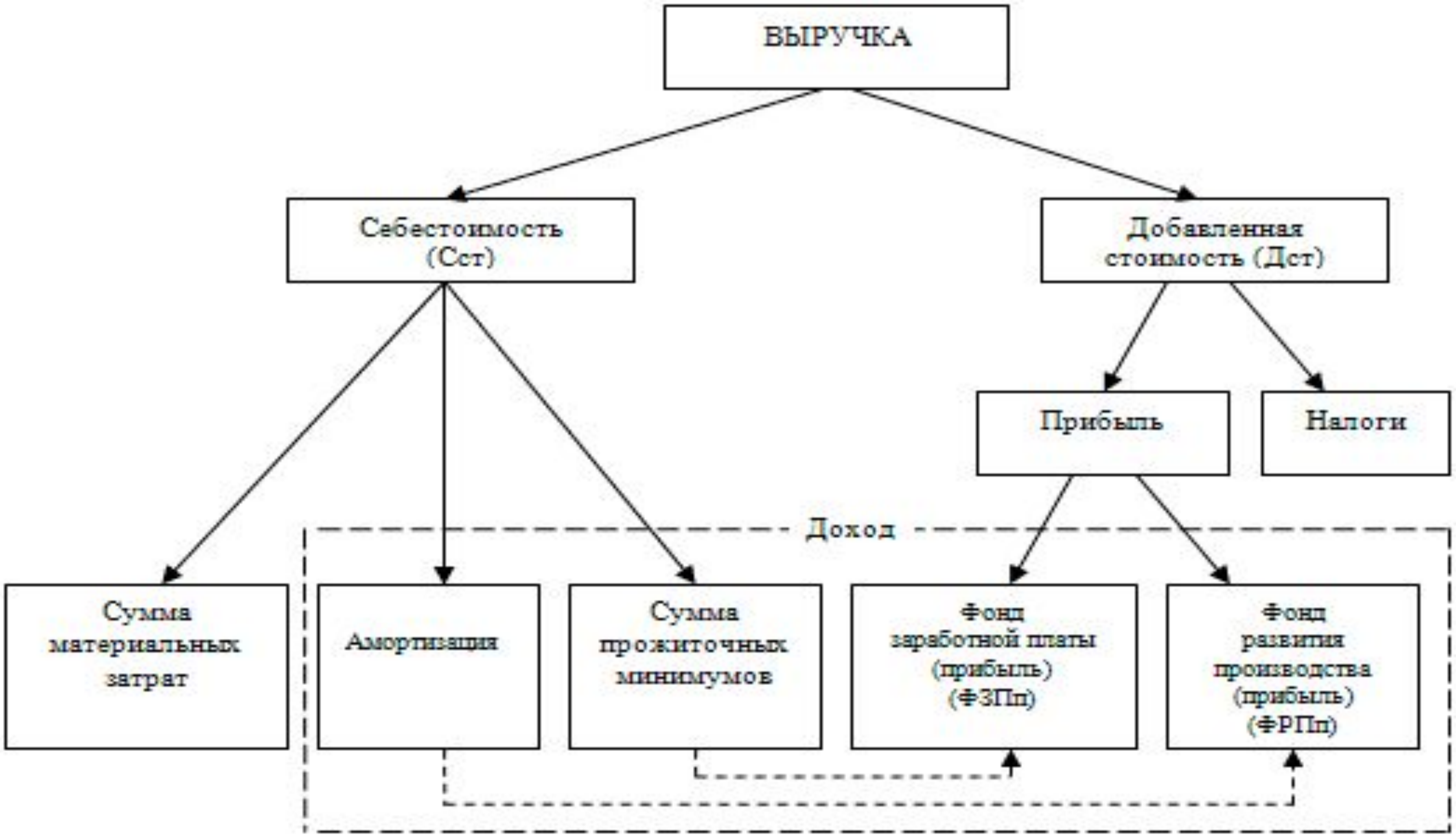

Выручка = Себестоимость + Добавленная стоимость
Себестоимость = Затраты + Амортизация + Сумма прожиточных минимумов
Добавленная стоимость = Прибыль + Налоги
Прибыль = ФЗПп + ФРПп
ФЗП (фонд заработной платы) = ФЗПп + Сумма прожиточных минимумов
ФРП (фонд развития производства) = ФРПп + Амортизация
Доход = ФЗП + ФРП

- Доход = это выручка (оборот) — себестоимость (или закупочная цена) товара или услуг. Из указанной суммы вычитают и налоги.
- Материальные затраты – это средства, которые были потрачены на приобретение продукции или необходимого оборудования. К подобным затратам можно отнести разнообразные отчисления социального характера. Выдача заработной платы к это категории не имеет никакого отношения.
- Пример дохода, допустим себестоимость телефонов Біржана 5000 тенге. Всего 100 штук, которые он продал по 10 000 тенге за каждый. Тогда доход =
- 100*(10 000 — 5 000) = 500 000 тенге

- Өндірістің барлық шығындары өнімнің жеке түрлерінің (соның ішінде жеке тапсырыстар бойынша дайындалатын жеке бұйымдардың) немесе біртектес өнімдер топтарының езіндік құнына жатқызу тәсілдеріне байланысты тікелей жэне жанама болып бөлінеді.
- ***Тікелей шығындар деп*** - өндірістік өзіндік құнына тура жэне гікелей өз бетімен кіре алатын, өнімнің жеке түрлерінің өндірісімен байланысты (шикізат, негізгі материалдар, сатып алынатын бұйымдар мен жартылай фабрикаттар, өндірістік жұмысшылардың негізгі жалақысы және т.б.) шығындарды айтады.
- ***Жанама шығындар деп*** - өнімнің өзіндік құнына бөлінген соң кіретін, өнімнің бірнеше түрлерінің өндірісімен байла нысты шығындарды (жабдықтарды дайындау жэне пайдалану шығындары, цехтік шығындар жэне т.б.) айтады.
- Шығындарды калькуляция баптары бойынша топтастырған кезде тәртіп бойынша тікелей шығындар (мысалы “материалдар ’) элементтер тұрғысынан есепке алынады, ал жанама шығындар (мысалы “қосымша шығындар”) кешенді баптарды құрайды, яғни өндіріс үрдісіндегі атқаратын рөлдері бойынша ажыратылатын бірнеше элементтерден тұратын шығындардан құралады.

- Кәсіпорын шығындары өнімді дайындау үрдісіне қатысу сипатына байланысты ***негізгі*** және ***қосымша*** болып бөлінеді.
- ***Негізгі шығындар*** - өнімді дайындаудың технологиялық үрдісінің жүруімен тікелей байланысты. Оларға өнім дайындай- тын шикізат пен материалдар шығындары, технологиялык үрдісте қолданылатын отын және энергия (ғимараттарды жылыту мен жарықтандыру шығындары емес) шығындары, негізгі өндірістік жұмысшылардың жалақысы, жабдықтарды күту, ұстау, пайдала ну шығындары кіреді.
- ***Қосымша шығындар*** өнім өндірумен емес, өндірісті үйымдастыру, басқару және пайдаланумен тікелей байланысты. 191 Оларға әкімшілік - басқару персоналының жалақы шығындары, үй-жай, ғимараттарды жылыту мен жарық беру шығындары және олардың амортизациясы жатады.
- Шығындар өндіріс көлеміне байланысты ***өзгермелі*** және ***шартты- тұрақты*** болып бөлінеді.
- ***Өзгермелі шығындар*** өндіріс көлеміне байланысты пропорционалды түрде өсіп немесе кеміп отырады. Бұған шикізат пен материалдардың, технологиялық мақсаттағы отын мен энергияның құны, өндірістік жұмысшылардың кесімді жалақысы жатады. Егер қандай да бір себегшен өнім шығару уақытша тоқтап қалса, онда осы уақытта өзгермелі шығындар да болмайды.
- ***Шартты-тұрақты шығындар*** өзгермелі шығындарға қараганда өндіріс көлемінен тіпті тәуелсіз. Бұл - басқару шығындары, ғимаратгар мен үй-жайды жылыту және жарықтандырумен байланысты шығындар, жалға беру ақысы және т.б. Шартты - тұрақты шығындар өнім өндіру тоқтап қалса да, кәсіпорынның банкроттыққа үшырап және оның ресми жабылуы жарияланғанға дейін орын алады.

- Пайда
  - тауарды сатудан (жұмыстарды орындаудан, қызметтерді корсетуден) түскен табыстың өндіру шығындарынан артылу айырмашылығынан көрінеді.

- Өнімді сатудан (ж ұмыс,қызмет) алынган пайда (шыгын)
  - таза табыс (ягни экспорттық төлем ДҚС жэне акциздер төлемсіз сатудан түскен табыс жэне өнімнің өзіндік құнына кіретін өндірілген жэне сату шығындардың айырмасымен анықталады.

- Өнімнің рентабельдігі (Р) —
  - бүл онімнің пайдалылығы (зияндылығы) пайызбен белгіленеді; пайданың өндірістен немесе белгілі бір өнімді сатуда тиісінше өнімнің өзіндік құнына қатынасымен есептелінеді.

Калькуляция

- өнімнің және жартылай фабрикат бірлігінің өндіріс шығынын есепке алу обьектісі бойынша барлық өнімнің өзіндік құнын немесе жекелеген өнім түрлерінің өзіндік құнын анықтау бойынша есептеулер.

Смета –

- бұл қалаған нәтижелерге жету үшін қажетті жұмсалатын түрі мен орны бойынша шығынның мөлшерін анықтайтын ақша өлшеуіші мен көрінетін жоспар.

Смета затрат на производство и реализацию продукции

- составляется с целью определения общей суммы затрат предприятия (по экономическим элементам) и взаимной увязки этого раздела с другими разделами бизнес-плана предприятия.

Таблица 9.1. Состав затрат по смете на производство и реализацию продукции

Элементы сметы	План на 2016 г.
1. Сырье и основные материалы (за вычетом отходов)	
2. Покупные полуфабрикаты и комплектующие изделия	
3. Вспомогательные материалы	
4. Топливо со стороны	
5. Энергия со стороны	
6. Заработная плата основная и дополнительная	
7. Отчисления на социальные нужды	
8. Амортизация	
9. Прочие расходы ->Всего затрат	
10. Затраты на работы и услуги непроизводственного характера (вычитаются)	
11. Изменение остатков расходов будущих периодов (уменьшение «+», увеличение «–») -> Всего себестоимость валовой продукции	
12. Изменение себестоимости остатков незавершенного производства (уменьшение «+», прирост «–») -> Производственная себестоимость товарной продукции	
13. Внепроизводственные расходы -> Полная себестоимость товарной продукции. Объем товарной продукции в ценах реализации Прибыль (+), убытки (–) от производства товарной продукции	
14. Изменение себестоимости остатков нереализованной продукции (уменьшение «+», увеличение «–») -> Себестоимость реализованной продукции Объем реализуемой продукции в ценах реализации Прибыль (+), убытки (–) от реализуемой продукции	

Калькуляция

доходов и расходов на содержание ТСЖ «Рубин» на 2015 г.

Доходы			
	За месяц		За 2015 год
	В руб.	В руб. за 1 кв. метр площади	
Платежи собственников на содержание дома по адресу: Московский проспект , д.19, корп. 11 (3296.5 кв. м.)	29668.50	9.00	356022.00
Платежи нежилых помещений на содерж. дома (1794.9 кв. м.)	11666.85	6.50	140002.20
Итого:	**41335.35**	**9.00**	**496024.20**
Платежи собственников на текущий ремонт дома по адресу: Московский проспект , д.19, корп. 11 (3296.5 кв. м.)	3296.50	1.00	39558.00
Платежи нежилых помещений на тек. рем. дома (1794.9кв.м.)	1794.90	1.00	21538.80
Итого:	**5091.40**	**1.00**	**61096.80**
ВСЕГО:	**46426.75**	**10.00**	**557121.00**
Расходы			
Сбор и вывоз твердых бытовых отходов	**5224.80**	**1.03**	**62697.60**
Техническое обслуживание внутренних и наружных устройств газоснабжения общего пользования	**210.00**	**0.04**	**2520.00**
Обслуживание программы «АИС»	**500.00**	**0.10**	**6000.00**
Обслуживание «Клиент –банк»-услуги банка	**1200.00**	**0.24**	**14400.00**
Расходы на электроэнергию	**261.00**	**0.05**	**3132.00**
Расходы на интернет	**300.00**	**0.06**	**3600.00**
Расходы за размещение информации в «Портале ЖКХ»	**750.00**	**0.15**	**9000.00**
Услуги почты	**100.00**	**0.02**	**1200.00**
Обслуживание оргтехники	**110.00**	**0.02**	**1320.00**
Расходы воды на общедомовые нужды	**100.00**	**0.02**	**1200.00**
Приобретение сырья , материалов, инвентаря и хозяйственных принадлежностей	**400.00**	**0.08**	**4800.00**
Канцелярские расходы	**150.00**	**0.03**	**1800.00**
Юридические услуги	**1100.00**	**0.22**	**13200.00**
Механизированная уборка снега	**350.00**	**0.07**	**4200.00**
Уборка снега и наледи с крыши дома	**2200.00**	**0.43**	**26400.00**
Содержание придомовой территории	**223.05**	**0.04**	**2676.60**
Косьба и уборка травы	**400.00**	**0.08**	**4800.00**
Связь	**300.00**	**0.06**	**3600.00**
Поверка дымвенканалов	**2700.00**	**1.40**	**32400.00**
Заработная плата, в т. ч.	**24756.50**	**4.86**	**297078.00**
Председатель	**5000.00**		**60000.00**
Главный бухгалтер	**3500.00**		**42000.00**
Паспортистка	**1000.00**		**12000.00**
Слесарь-сантехник	**1000.00**		**12000.00**
Электрик	**1000.00**		**12000.00**
Рабочая по комплексной уборке	**8000.00**		**96000.00**
Выплата отпускных	**1317.50**		**15810.00**
Резерв			
Налоги и страховые взносы	**3939.00**		**47268.00**
ИТОГО:	**41335.35**	**9.00**	**496024.20**

Председатель ТСЖ «Рубин» **Е.Г.Рубцов**

Есептер

1. Егер тауарлы өнімді сатудан алынған табыс (СТ) - 8000 теңге, ал сатылған өнімнің өзіндік құны (СӨҚ) - 6250 теңге болса, онда сатудан түскен пайда (СТП) қанша болады?
2. Тұтынушының тапсырмасы бойынша, кэсіпорын өнімді 7000 теңгеге сатты (Бі = Б тапсырыс бойынша) өзіндік құны 6000 тенге (Өі = Ө тапсырыс).Қаралган мысалда пайда (Пі) қанша болады?

Есептер

3. Тұтынушылардың тапсырысы бойынша 500 дана кітапты сатудан (ГІі = П тапсырыс бойынша) 1000 теңге табыс тапты.Өнімнің рентабельдігін есептеу керек,егер оның өзіндік құны (Өі = Ө тап сырыс бойынша) 5000 теңге құраса.
4. Бұйым,тапсырыс бойынша,200 теңгеге сатылды, оның нақты өзіндік құны 210 теңгені құрды. Осы жағдайдағы өнімнің рента- бельдігін есептелік.

Есептер

5. Кәсіпорын негізгі өнімді 325,6 мың теңге сомасына шығарды. Орындалған жұмыс құны 41,15 мың теңгені құрды. Өзі өндірген жартылай фабрикат - 23,7 мың теңге, оның ішінде 80% өзінің өндірісінде пайдаланды. Жыл аяғында аяқталмаған өндіріс көлемі 5,0 мың теңгеге көбейді.Материалдық шығын тауарлы өнімнің құнынан 40%-ды құрды. Сатылған өнім, жалпы және таза өнім көлемін анықтау керек